

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 61.—
Poštno-čakovni rač. 10.303.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

D. Ž.:

Žalostna 400letnica štajerskih Slovencev.

Navadili smo se že obhajati 30 letnico služkinje, katera je služila pošteno isti obitelji skozi toliko let. Spominjamo se tuintam tudi petdesetletnice čevljarskega mojstra, če je skozi pol stoletja pridno dreto vlekel; javnosti se ozna-
nja, ako je kdo doživel sedem križev. Ne zavedamo se pa skoraj več tega danes, da poštenost, marljivost kakor starost sploh niso kake osebne zasluge. Naša vzgoja je stremela vendar vedno za tem, da smo poštene in delavni, ter da živimo zmerno, da dočakamo tem večjo starost. Pri tem pa žal popolnoma zanemarjamo vse velezanime spomin-
ske dogodke, ki nam jih je ohranila naša zgodovina starejše kakor mlajše do-
be, in če je zgodovina res najresnejša učiteljica naroda, potem je pa tudi ne-
obhodno potrebno, da jo dobro pozna-
mo.

Ozadje 400 letnice.

Hočemo v naslednjem opozoriti na-
turobne razmere, v katerih so živeli naš-
i davno pokojni predniki pred točno
400 leti, to je leta 1532. na danes kakor
takrat slovenskem Štajerju. Držimo se
pri tem deloma članka: »Turki na slo-
venskem štajerskem.« »Spomini iz do-
mače zgodovine«, katerega je napisal
pokojni župnik pri Sv. Marku nižje Ptuj-
ja, Matija Slekovec, za Mohorjane leta
1894., kjer je še posebno dodal opazko,
da hoče s tem srca Slovencev še bolj
ogreti za ljubezen do tolikokrat stiska-
ne slovenske domovine.

Razne nadloge in bridkosti naših prednikov.

Odkar slovenski rod na štajerskem
prebiva, je videl in doživel že mnogo
nesrečnih in žalostnih dni; tekom mi-
nulih stoletij so ga obiskovale in občut-
ljivo tlačile raznovrstne nadloge in
bridkosti. Zdaj je po domovini davila
strašna kuga. Pobiraje svoje žrtve, kosi-
la je kakor kosce rožice po zelenem
travniku in morila ljudi brez usmilje-
nja in razločka; nedolžnemu detetu, ki
se je na materinih prsih grelo, je pri-
zanesla tako malo, kakor sivemu star-
čku, ki se je opiral na palico. Kar je ušlo
tej strašni morilki, je ugonobila navad-
no njej sledeča lakota. — Zdaj so pri-
hrula v našo domačijo tuja, divja ljud-
stva, krvave vojske so se vnele, povr-
h so pa nastali še tudi ljudski prepiri.
Povsod se je razlegal po domovini boj-

ni krič, v potokih je tekla človeška kri,
močna in imenitna mesta so se razsula
in izginila s površja naše zemlje; komaj
da še vemo za kraj, kjer je stalo to ali
drugo. — Zdaj zopet so obiskovale do-
mačijo razne prirodne nesreče, hude
uime in razne nezgode; strašne plohe in
povodnji so zalivale livade, požrešne ko-
bilice uničevale in pustošile njive in vi-
nograde; nevihte in toče v tla poman-
drate poljske pridelke, siloviti potresi
rušili cerkve in hiše.

Najhujša nadloga.

Pa kdo bi mogel našteti in popisati
vse stiske, nesreče in nadloge, ki so že
prišle čez našo domovino, kdo dopove-
dati vse gorje, ki je grenilo našim pred-
nikom življenje? Toda nobena nadloga
ni vsekala domovini tako skelečih ran,
nobena ni zapustila tako žalostnega
spomina, kakor nezasišana ljutost in
grozovitost turška. Divjih Turčinov se
spominjajo Slovenci po vseh pokraji-
nah še dandanes, in dolga vrsta let, ki
je že od turških navalov sem pretekla,
še tudi na slovenskem štajerskem ni
mogla izbrisati iz spomina prebriskih
izkušenj, ki so jih morali prestati naši
prednamci od tega krutega sovražnika
krščanstva. Med vsemi sovražniki, ki so
svoje dni razgrajali po slovenskih kra-
jih, zavzemajo po vsej pravici prvo me-
sto divji Turki.

Obrambna sredstva.

In ti turški vpadi in navalni so se
vrstili drug za drugim na našo ožjo do-
movino, tako da jih štejemo od leta 1396
do 1710 skupaj 34. Seveda niso bili vsi
ti navalni enako usodni, kajti ukrenilo
se je tudi marsikaj, da bi se sovražniku
zabranila ali vsaj otežkočila pot v naše
kraje, toda slovenske dežele niso prav-
zaprav izdatne pomoči nikdar dobile,
dasi jim je bila vedno in mnogostransko
obljubljena; morale so se same braniti,
ter se jim je tudi večkrat posrečilo Tur-
ke prav občutno naklestiti. Da si ob-
rambo olajšajo, so si tuintam zgradili
močne z idom obdane stolpe, katere so
imenovali »čardake«. Bile so to navad-
no štirioglate zgradbe, katerim je bilo
vedno prizidano visoko, pa tesno bivali-
šče za vojake in straže. Tudi okoli cer-
kev, stoječih na hribih, stavili so močno
zidovje s stolpi, da bi ob času sovražnih
napadov ljudje našli tam zavetje. Take
trdnjave so imenovali »tabore«. Naj-
znamenitejši med njimi na Slovenskem
je bil oni na »Črni gori«, katerega v vseh
tristo letih Turki niso mogli niti enkrat
zavzeti. Na hribe in gore so nanosili ku-
pe drv in dračja, da bi jih užgali, kadar

se bo Turek zopet bližal deželi, in so
tem potom dajali daleč na okrog zna-
menje, naj se starčki, žene in otroci ur-
no poskrijejo, mladeniči in možje pa
oboroženi zbero na določenih prostorih.
Pripravili so si puške in raznoliko
orožje; kjer pa tega ni bilo, imeli so
vsaj pripravljene debele, iz najtršega le-
sa izdelane »tolkače«, in močne z dolgi-
mi žreblji obbite »porate«.

Nekaka posebnost so bile »skriše« pri
nas. Bile so to tri do štiri metre globoke
jame v obliki lagve, katere so se dale
samo tam napraviti, kjer je bila debela
plast ilovice na razpolago. Ker se ljud-
sko izročilo o teh vedno bolj zatemnju-
je, bi bilo treba, da jih kdo še pravo-
časno opiše, toda nimamo žal kakega
glasnika za to, ker spadajo taki pripo-
močki obrambne smeri bolj v vojaško
stroko. Znano je tudi, da so razne »za-
sede« in »skriše« prestregle marsikate-
remu Turčinu vrnitev v domovino, ker
jim svojevrsten način obrambe pri nas
in posebne krajevne razmere niso bile
dovolj znane.

Turški naval pred 400 leti.

Izmed vseh 34 turških navalov je bil
očividno oni pred 400 leti najkrutejši za
naše pokrajine.

Koncem aprila leta 1532. se je zopet
dvignil sultan Sulejman z armado, ka-
tera je štela 200.000 borcev in 300 topov,
z odločnim namenom vendar enkrat
Dunaj zavzeti, kar mu je leta 1529. bilo
izpodletelo. Ker mu je že pri Kisku na
Ogrskem ustavil pot hrabri Jurešić, je
zgubil sploh vse veselje svoj načrt iz-
vršiti, ter je s svojo armado raje planil
čez štajersko mejo, da si tu ohladi svo-
jo jezo. Pa se mu ni tudi tukaj posrečilo
zavzeti niti Gradca, pa tudi Maribora in
Ptuja ne. V Mariboru je dal napraviti
most ter je stal 21. septembra že z vso
bojno silo na desnem bregu Drave. Na
prodnatem Ptujskem polju je pa manj-
kalo Turkom za take množine zdrave
in čiste vode, zato so se, sežgavši most
za seboj, odtod razlili na vse strani.

Turške čete v krajih ob Dravi in pred Ptujem.

Ena četa je ropotala bolj pod Pohor-
jem in razdejala gradove Fram, Slivni-
co in Limbuš. Da divjaki tudi cerkvam
niso prizanesli, je razumljivo samo ob
sebi. Toliko je gotovo, da so bile vse hi-
še božje na Dravskem polju pri tej pri-
ložnosti oskrunjene. Tudi Ruš močni
okopi in nasipi niso obvarovali pred so-
vražnikom, ampak divjaki so, kakor
povsod drugod, tudi to slavno Marijino
svetišče oskrunili in tam mnogo ljudi

ubili, še več pa gnali s seboj v sužnost. Med slednjimi je bil tudi župnik Janez Marija plemeniti Lichtenheim, katerega so Turki nekaj časa zvezanega vlekli s seboj, potem pa ga s handžari razsekali na kose.

Naj še tukaj omenimo, da so si Turki v Hočah, ko so bili že cerkev oropali in vas požgali, celo zvonove naložili in jih vlekli s seboj. Toda s toliko težo so skoraj obtičali v močvirju; pustili so zvonove ondi ter so pobegnili z ostalim bogatim plenom proti Ptujju. S posebno slovesnostjo so pozneje župljani pripeljali zvonove nazaj v Hoče ter jih obesili zopet v zvonik obnovljene cerkve; ondi pa, kjer so jih bili Turki primorani pustiti, so postavili v hvaležen spomin kapelico, ki še dandanes stoji ob potu od hočke cerkve proti železniški postaji.

Glavna turška vojska je dospela 22. septembra pred Ptuj. Sultan se tukaj ni dolgo mudil, ampak je z enim oddelkom odrinil še tisti dan po blatnih haloških klancih, v katerih je mnogo živali in vozov obtičalo in pocepalo, v Vinico na Hrvaško. Ostali pa, kar jih ni pri Ptujju mahnilo na drugo stran Drave, kjer so se zbirali oni turški oddelki, ki so po Slovenskih goricah ropali, so dospeli upehani v Vinico šele drugi dan.

Kaj radi bi se bili Turki tudi Ptujja polastili, pa ker je bilo mesto močno utrjeno, niso se ga upali lotiti, pač pa so oropali in požgali predmestje s cerkvijo sv. Ožbalta vred. Zato je vlada pozneje ukazala, da dotičnim prebivalcem, kateri so bili zdaj brez strehe, odkažejo v mestu stanovanja, služba božja pa se naj s slovensko pridigo za nje opravi v mestni župnijski cerkvi ali pa v cerkvi Vseh svetnikov. — Kje stoji danes ta cerkev, je malokateremu Ptujčanu še znano. Je to hiša št. 9 v ulici Vseh svetnikov, katera je po tej cerkvi tudi dobila svoje ime. Ta, danes 552 let stara zgradba, je zdaj last soproge g. Davorina Žunkoviča. — Izpred Ptujja je divja truma zavihrala proti Veliki Nedelji in Ormožu, katerega je razdejala. Mimo Središča, kjer so vse, kar je bilo živega in se ni poskrilo, ali pobili ali zvezali in gnali s seboj, drli so Turčini dalje proti Varaždinu, kjer so se zopet združili z glavno četo, ki je bila dan poprej prihrula tja iz Vinice. Od tam so se pa potem napotili nazaj v Turčijo.

Vse v tem letu na slovenskem Štajerskem oskrunjene cerkve je zopet posvetil lavantinske škof Filip Renner že v letih 1534 in 1535.

Za junaške boje — nehvaležnost.

Pri tolikih in tako silnih navalih se pač ni čuditi, da smo Slovenci v napredku in omiki za drugimi narodi bolj zaostali, ter je zelo nehvaležno, ako nam kdo kedaj še to očita. Ko so si drugi gradili cerkve, gojili vednost, književnost in se posvečali raznovrstnim kulturnim panogam; ko so cvetela njih mesta; ko sta napredovali obrt in trgovina: stal je ubogi Slovenec z orožjem v roki na straži, varujoč svoje imetje, svojo domovino, in ustavljal pot tudi drugim deželam pretečemu sovražniku, ter se je bojeval slovenski sin na vse strani s krutim Turčinom. In zato, da

5.000.000.

Velike dobitke
pri najmanjši vlogi nudijo

srečke za zidanje beograjske katedrale!

Cene srečk:	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$
Din	100	50	25

Dobijo se: pri kolekturah, župnih uradih, občinah, denarnih zavodih t. t. d.

Zrebanje: **31. avgusta 1932.**

10.000

je slovenski narod toliko stoletij odbijal turško silo in zadrževal pogubonosne valove, ki so pretili zaliti vso Evropo in ugonobiti krščanstvo in z njim vse pridobljene kulturne vrline, ni prejel nobenega drugega plačila, kakor vedno zapostavljanje, kajti nehvaležnost je in ostane plačilo sveta!

Spomnimo se žalostne 400 letnice.

Umestno bi bilo, da se spominjamo letos 22. septembra onih žalostnih dogodkov na našem bližnjem ozemlju pred 400 leti, in sicer kakor v cerkvah, tako tudi v narodnih nošah, da bodo mladi in stari današnjega slovenskega rodu zvedeli, kaj se je dogajalo pri nas pred 400 leti!

Uradno ugotovljeni izid romunskih volitev. Po uradnih podatkih zgleda izid zadnjih parlamentarnih volitev v Romuniji takole: vladna stranka narodnih zaranistov (kmečka stranka) 227 mandatov, staro liberalci profesorja Duce 28, liberalci Jurija Bratianua 13, ljudska stranka (Averescu) 4, Lupu 12, Goga 7, narodna zveza (Jorga, Argetoi-anu) 5, krščansko narodna obrambna liga (prof. Cuza) 11, železna garda (fašisti) 5, socialni demokrati 6, židovska stranka 5, madjarska stranka 5.

Romunska kmečka stranka zmagala tudi v senatu. Volitve v romunski senat so zaključene s sijajno zmago narodne kmečke stranke, ki je dobila od 113 senatorjev 105 in cela opozicija le osem mandatov.

Madžarska policija je 22. julija aretirala komunistične voditelje. Agitatorji pridejo pred preki sod, ki ima za vsa jim očitana dejanja pripravljeno — smrtno kazen.

Nenaдна preosnova italijanske vlade. Ker je prišlo v Lausanni do sporazuma med Nemčijo, Francijo in Anglijo brez vpliva in koristi za Italijo, ki je pogo-rela s svojo dolgoletno zahtevo po spremembi mirovni pogodbe, je odstavil Mussolini nepričakovano pet vodilnih ministrov. Odstopil je zunanji minister Grandi, ki je vodil te posle že od leta 1929; finančni minister Mosconi; pravosodni minister Rocco; minister za korporacije Bottai in prosvetni minister Baldino. Omenjeni ministri so bili

Mussolinijevi najožji sodelavci, ki so mu pomagali na najvišje mesto in izdelali vse načrte za razširjenje in poglobitev fašizma. Sedaj je prevzel sam Mussolini zunanje ministrstvo in ministrstvo za fašistične organizacije ob sodelovanju vodje komisarijata za tujski promet Suchija kot državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu in bivšega voditelja fašistovskih strokovnih organizacij Rossinija kot državnega podtajnika v ministrskem predsedstvu. Za novega pravosodnega ministra je bil imenovan rektor rimske univerze prof. dr. Francisci; za finančnega ministra dosedanji športni predsednik italijanskega športnega zavoda poslanec Guido Jung in za prosvetnega ministra rektor vseučilišča v Palermu Francesco Ercole. Istotako so bili odstavljeni pri petih omenjenih ministrstvih dosedanji državni podtajniki in imenovani novi.

Čehoslovaški parlament je odgođen radi nesoglasij v vladnih strankah preko poletnih počitnic.

Izjemni ukrepi v Nemčiji. Nemški predsednik Hindenburg je imenoval 20. julija državnega kanclerja Papena za državnega komisarja za Prusijo. Komaj imenovani komisar je odstavil pruskega ministrskega predsednika Brauna in notranjega ministra Severinga. Ker sta se oba ustavljala odstavitvi, je podpisal Hindenburg še ukaz o praglasitvi obsednega stanja nad Berlinom in deželo Brandenburg. Vsa oblast nad tem ozemljem je prešla v vojaške roke. — Za poveljnika policije v Berlinu in Brandenburg je imenovan generallajtnant Rundstedt, poveljnik konjeniške divizije v Vratislavi. S predajo oblasti v vojaške roke je ukinjena tudi svoboda tiska, zborovanj, sestankov itd. Hitlerjevci so dosegli svoje namene in bodo neomejeni gospodarji položaja pred volitvami. Izredno stanje bo trajalo tako dolgo, da se pomirijo politično razpaljene strasti med Hitlerjevimi oboroženimi organizacijami in komunisti. Vojaški poveljnik Rundstedt je prepovedal poziv k splošni stavki in bo vsak štrajk kaznovan z zaporno in denarno kaznijo. Ta proglas generala je naperjen proti komunistom, ki so pričeli širiti letake, s pozivom na štrajk kot odgovor na vojaško fašistično diktaturo, katero je uvedla von Papenova vlada. Nemški socialisti so odločno proti nasilnemu in protiustavnemu postopanju državne vlade, kar se tiče pruske deželne vlade, a tudi proti komunistični zahtevi po splošni stavki. Zastopnik centra Brünig je že tudi javno obsodil postopanje berlinske vlade.

Ukinitev obsednega stanja v Nemčiji en dan pred volitvami. Nemška vlada bo ukinila izjemno stanje nad Berlinom in Brandenburgom en dan pred volitvami in to bo 30. julija.

Flamci v Belgiji dobili svojo pravico v šolah. Vse belgijske vladne krize so se sukale zadnja leta krog zahteve Flamcev po jezikovni avtonomiji v šolah. Zbornica in senat sta sprejela sedaj zakon, ki določa: v vseh pokrajinah in občinah, ki so po pretežni večini flamske, je flamski jezik edini učni jezik na osnovnih in srednjih šolah in starši ne morejo voliti za svoje otroke